

FEED THE FUTURE

The U.S. Government's Global Hunger & Food Security Initiative

धानको उत्पादन बढाउने सरल जानकारीहरू

धानको उत्पादन वृद्धिका लागि तल दिइएका सरल जानकारीहरू अपनाउन सकिन्छ ।

जलवायु मैत्री उन्नत तथा हाईब्रिड बीउको प्रयोग

- नेपाल सरकारले विभिन्न क्षेत्रका लागि सूचीकृत गरेको सुख्खा तथा डुबान सहन सक्ने उन्नत तथा हाईब्रिड बीउका जातहरूको सिफारिस गरेको छ । **जलवायु मैत्री उन्नत तथा हाईब्रिड बीउको प्रयोग गर्नाले २५ % सम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ ।**

धान नेपालको एक प्रमुख खाद्यान्न बाली हो । धान खेतीका लागि उन्नत प्रविधि प्रयोग गर्नाले डेढ देखि दुई गुणासम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ साथै आयत घटाई खाद्य सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउन सकिन्छ ।

छोटो अवधिमा पाक्ने धानका जातहरू (१२५ दिन भित्रै पाक्ने जातहरू)

उन्नत जातहरू	राधा-४, हर्दिनाथ-१, सुख्खा धान-३, सुख्खा धान-६, सेहराङ्ग सब-१, हर्दिनाथ-३
हाईब्रिड जातहरू	डी.वाई-१८, डी.वाई-२८, तारा, सुरज, पृथ्वी, एरिज-६४४४, बहुगुणी धान-१, बहुगुणी धान-२

मध्यम तथा लामो अवधिमा पाक्ने धानका जातहरू (१२५ दिन भन्दा बढी)

उन्नत जातहरू	रामधान, सावित्री, राधा-१३, सवा सब-१ र स्वर्ण सब-१ (डुबान सहने)
हाईब्रिड जातहरू	पि.एच.बी.-७१, यु.एस.-३१२, लोकनाथ-५०५, डी.वाई.-६९
मध्य पहाडको लागि उपयुक्त उन्नत जातहरू	खुमल-४, खुमल-८, खुमल-१०, खुमल-११

स्वस्थ र कम उमेरको बेर्ना रोप्ने

- ब्याडमा बीउ छर्नु अघि पोगल्टा, अपुष्ट र सेप्रा दानाहरू नून पानीमा छानेर हटाई पुष्ट दानालाई उपचार गरेर प्रयोग गरेमा बीउको उमार शक्ति ज्यादै राम्रो हुनुका साथै बेर्ना ज्यादै बलियो हुन्छ र ब्याडमा पनि कम भार आउँछ ।
- २१ दिन भन्दा कम उमेरको स्वस्थ बेर्नालाई विस्तारै उखेल्ने र जरा नमर्काइ रोप्ने ।
- यसरी स्वस्थ बेर्ना रोप्नाले उत्पादनमा ७ % सम्म वृद्धि भएको पाइन्छ ।**

सन्तुलित मलखादको उचित समयमा प्रयोग

- ठाउँ र जात अनुसार सिफारिस गरिएको मात्रामा यूरियालाई जमिनको तयारी, धान गाँज हाल्ने बेला र दानामा दुध पस्ने बेलामा बराबरीका दरले हाल्नु पर्छ । त्यसतैगरी डिएपी र पोटासलाई जमिनको अन्तिम तयारी गर्दा माटोमा हाली मिसाउनु पर्छ ।
- जिङ्ग सल्फेट जमिन तयारीको बेला २०-२५ के.जी/हेक्टरका दरले हाल्नु उपयुक्त हुन्छ ।
- यसरी आवश्यक मलखादको सन्तुलित तथा उचित समयमा प्रयोग गर्नाले २५ % सम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ ।**

USAID

अमेरिकी जनताबाट

सिंचित र असिंचित अवस्थामा सिफारिस रासायनिक मलको मात्रा						
रासायनिक मल	सिंचाई सुविधा नभएको उँचो जमीन (केजी)		सिंचित जमीनमा उन्नत जातको लागि (केजी)		सिंचित जमीनमा हाईब्रिड जातको लागि (केजी)	
	प्रति कड्डा	प्रति रोपनी	प्रति कड्डा	प्रति रोपनी	प्रति कड्डा	प्रति रोपनी
डिएपी	२.९	४.४	४.३	६.५	४.३	६.५
युरिया	३.२	४.८	५.५	८.३	८.४	१२.६
पोटास	१.७	२.६	२.२	३.३	२.२	३.३

उचित समय र दुरीमा बेर्ना रोप्ने

- असार महिनामा वर्षा सुरु हुना साथ रोपाई गर्नुपर्दछ ।
- रोपाई गर्दा लाइनदेखि लाइनको दुरी उन्नत जातमा २० से.मी र हाईब्रिड जातमा ३० से.मी हुनुपर्छ भने बोटदेखि बोटको दुरी उन्नत र हाईब्रिड जातमा २० से.मी हुनुपर्छ ।
- **यसरी उचित समय र दुरीमा धान रोप्नाले ८ % सम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ ।**

सिंचाई व्यवस्थापन

- गाँज हाल्ने, फूल फुल्ने र दानामा दुध पस्ने बेला खेतमा सिंचाईको व्यवस्था हुनु पर्दछ । बेर्ना रोपेको २०-३० दिनसम्म ४-५ से.मी. पानी खेतमा जमाइ राख्नुपर्छ ।
- भारको प्रकोप कम गर्न ५ से.मी. पानी रोपेदेखि २०-३० दिनसम्म जमाइराख्नु उपयुक्त हुन्छ ।
- निकासको सुविधा भए १५ दिनको फरकमा पानी काटी ४-५ दिन जमीन सुख्खा राख्दा राम्रो हुन्छ ।
- **पानी चाहिने अवस्थामा उपयुक्त प्रविधि प्रयोग गरी सिंचाई गरेमा २० % सम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ ।**

भारपात व्यवस्थापन

- रोपेको पहिलो ५० दिनसम्म भाररहित बनाउनु पर्दछ । पहिलो गोडाई रोपेको २०-२५ दिन पछि र दोस्रो ३५-४० दिन पछि गर्नुपर्छ ।
- धान रोपेपछि भार उम्रिनु अगाडि र भार उम्रेपछि छर्ने भारनासक विषादीको प्रयोग गर्न सकिन्छ । जस्तै: पेण्डिमिथालिन ५.५ मि.लि. १ लिटर पानीमा मिसाएर भार उम्रिनु अगाडि छर्नु पर्दछ । त्यस्तैगरी, बिसापाइरिब्याक सोडियम (जस्तै : नोभिनी गोल्ड) ०.५ मि.लि. १ लिटर पानीमा मिसाएर भार उम्रेपछि छर्नु पर्दछ । चौडापाते भार मार्न २,४-डि ईथाएल ईस्टर १ मि.लि. १ लिटर पानीमा मिसाएर भार उम्रेपछि छर्नु पर्दछ ।
- **यसरी नियमित रूपले भारपात व्यवस्थापन गर्नाले १५ % सम्म उत्पादन बढाउन सकिन्छ ।**

साभार सन्दर्भ सामाग्री : नेपालमा अन्नबालीको उत्पादन बढाउन आवश्यक मार्ग निर्देशिका, दक्षिण एशियाको लागि खाद्यान्न बाली प्रणाली सघनीकरण पहल, २०७५

यो सामाग्री अमेरिकी अन्तर्राष्ट्रिय विकास नियोग (युएसएआइडी) मार्फत अमेरिकी जनताहरूको सहयोगका कारण सम्भव बनेको हो । यस सामाग्री भित्रका विषयवस्तु विनरक ईन्टरनेशनल, किसान २ परियोजनाका एकल जिम्मेवारी हुन् र तिनले युएसएआइडी वा अमेरिकी सरकारको विचार प्रतिबिम्बित गर्छन् भन्ने जरुरी छैन ।